

Торговельна політика в Україні очима бізнесу

(за результатами опитувань ІЕД «Ділова думка» та «Торговельна політика і практика в Україні»)

Оксана Кузяків
Інститут економічних досліджень
та політичних консультацій
Харків, 24.11.2015

Зміст

1. Україна та міжнародні об'єднання: як вступ до СОТ вплинув діяльність підприємств
2. Діловий клімат: основні проблеми
3. Корупція та її вплив на бізнес
4. Угода про асоціацію з ЄС: наслідки, переваги, перешкоди, ризики
5. Торговельна політика в Україні: оцінка бізнесу

Західний vs. східний вектори економічної інтеграції

Напрямки економічної інтеграції України, % респондентів

Ера багатовекторності минає: український бізнес впевнено обирає західний вектор економічної інтеграції на противагу російському.

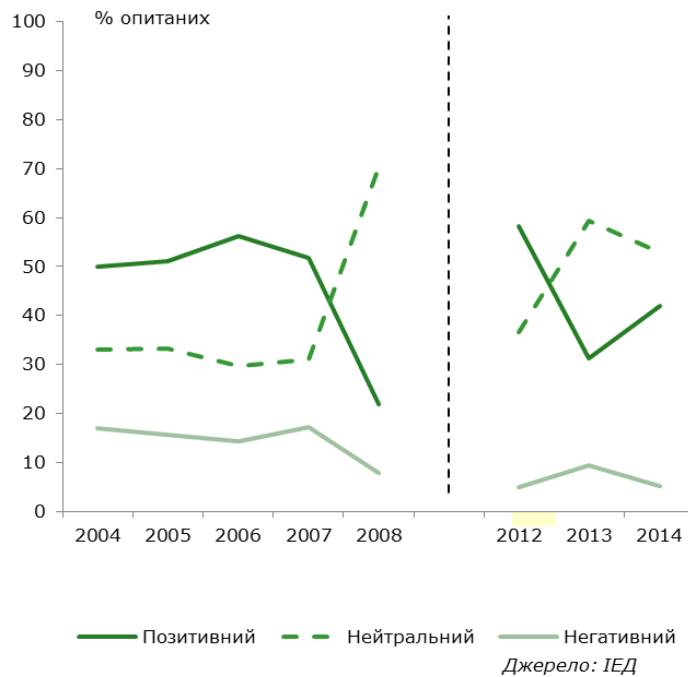
54,5% обрали виключно **Європейський Союз**, як пріоритет економічної інтеграції, на противагу **11,2%** прихильників **російського** пріоритету економічної інтеграції

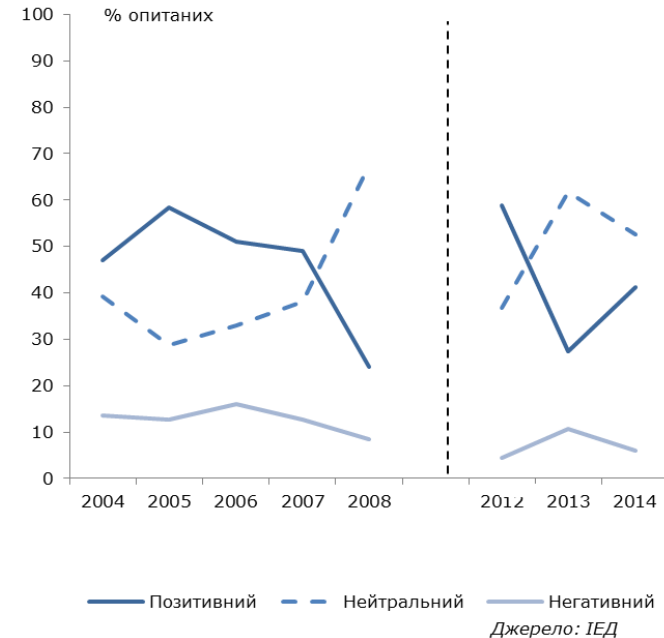
Вплив СОТ на діяльність підприємств

2004-2014 рік: вплив вступу України до СОТ на зовнішньоекономічну діяльність підприємств був значною мірою сприятливим.

Експорт

Імпорт

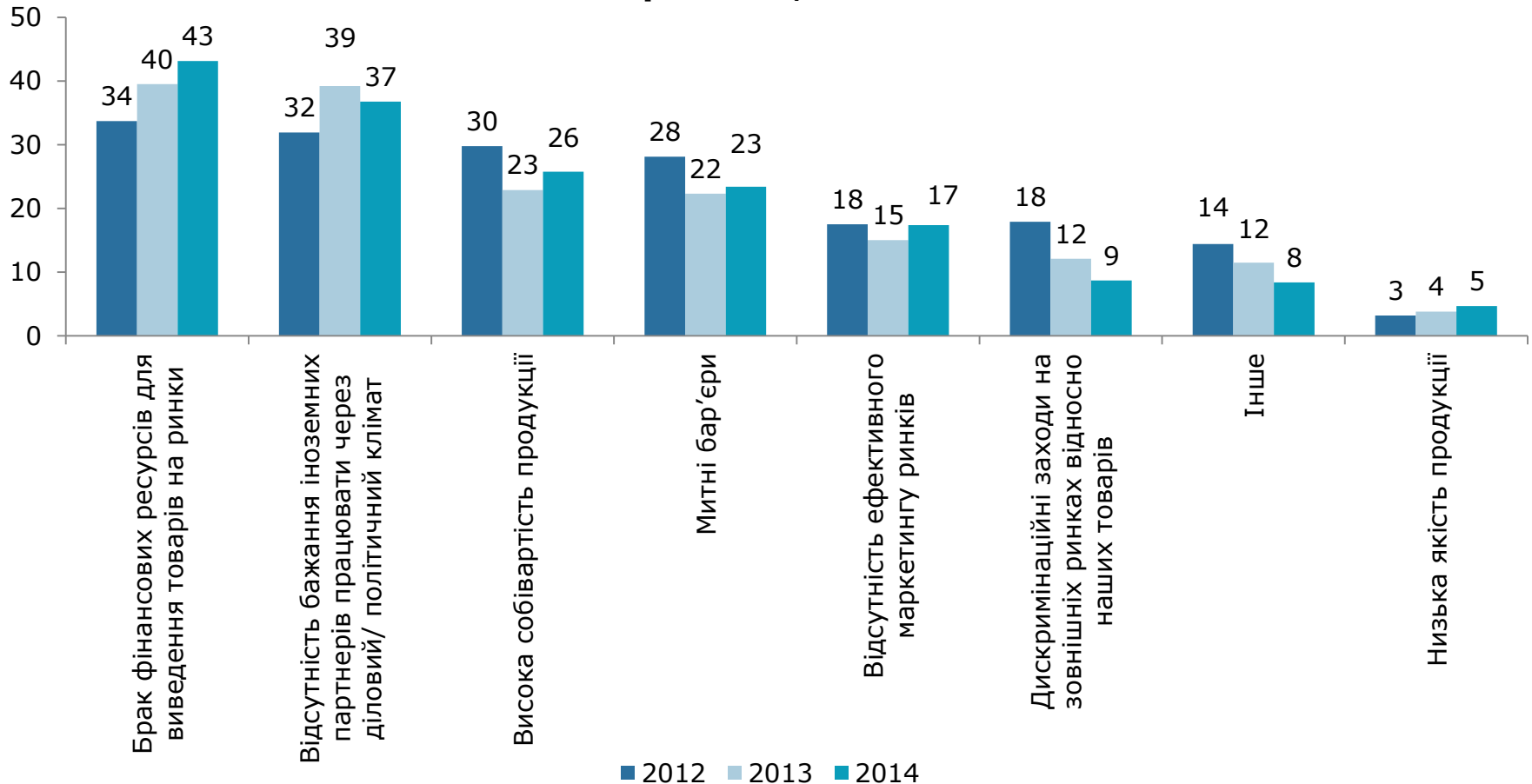
Перешкоди розвитку бізнесу, % 5

	Україна				
	Лип 14	Жов 14	Лют 15	Кві 15	Лип 15
Низький попит	62,7	58,3	62,5	58,9	63,8
Проблеми ліквідності	57,9	50,0	54,2	54	59,3
Нестабільна політична ситуація	43,3	45,9	58,3	42	44,4
Високі ставки кредитів	44,7	35,7	26	23	24,3
Високий конкурентний тиск	29,6	31,8	23,1	25,8	24
Надмірне оподаткування	32,0	30,3	24	42,9	32,2
Несприятливий регуляторний клімат	23,9	28,7	24	36,5	35,3
<i>Високий регуляторний тиск</i>	<i>16,4</i>	<i>20,1</i>	<i>13,8</i>	<i>19</i>	<i>19,9</i>
<i>Зміни в економічному законодавстві</i>	<i>6,4</i>	<i>9,6</i>	<i>10,9</i>	<i>11,3</i>	<i>12</i>
<i>Корупція</i>	<i>5,1</i>	<i>6,4</i>	<i>5,8</i>	<i>8,3</i>	<i>8,6</i>
Брак сировини	33,6	27,7	32,7	31	32,2
Доступність кредитів	15,2	14,6	11,5	11,3	12,2
Проблеми з енергопостачанням	4,8	13,7	16,7	16,9	11,2
Застарілі технології	6,8	11,5	5,4	10,7	4,9
Недостатньо кваліфікованих працівників	4,6	6,7	4,5	3,4	6,4
Брак виробничих потужностей	3,1	2,5	4,2	1,2	4,9

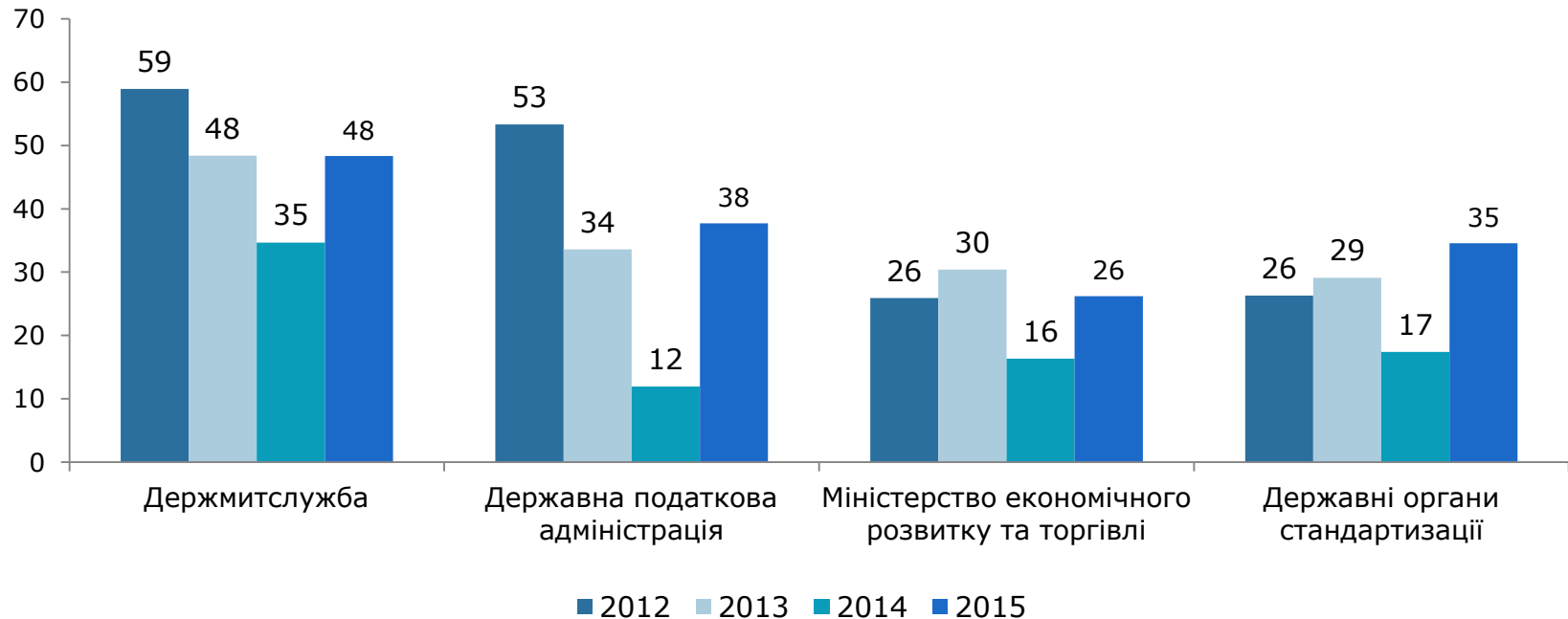
Перешкоди у розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств

Перешкоди у розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств, % опитаних

Корупція при зовнішньоекономічній діяльності підприємств

Словосполучення "корупція при здійсненні експортно-імпорتنної діяльності" сильно та дуже сильно асоціюється з цими регуляторними органами, % опитаних

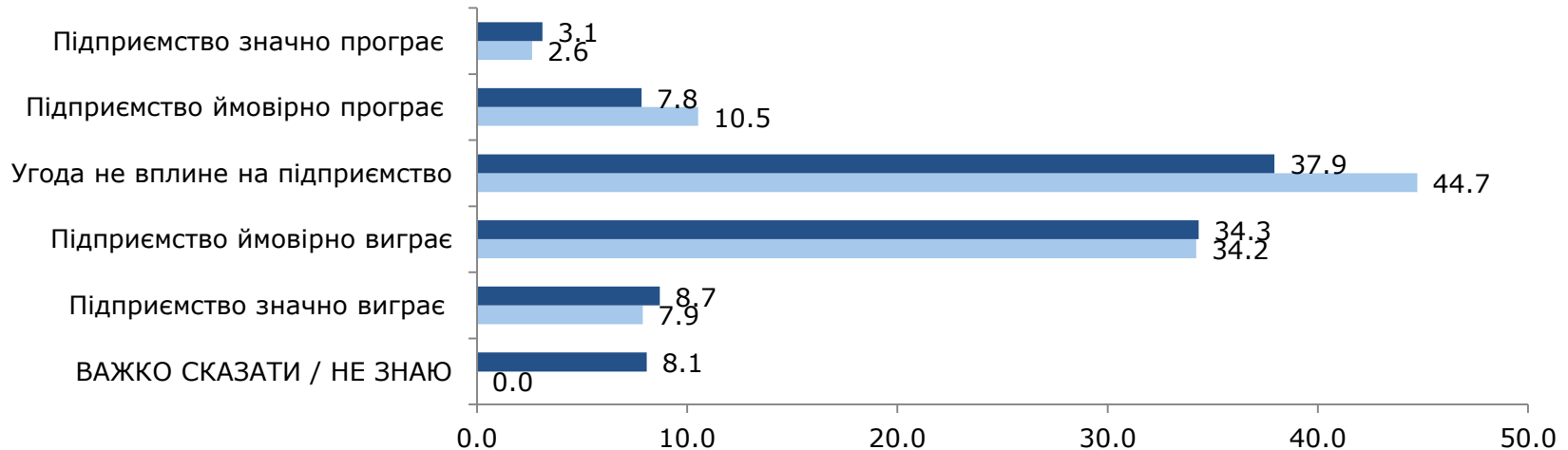
Важливість неформальних зв'язків для успіху в бізнесі, %

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ДПА	29.3	35.4	62.4	44.7	30.7	40.6
Міліція	25.1	31.0	53.7	39.5	26.6	30.2
Міська/ районна влада	27	34.5	51.1	36.9	26.1	30.7
Обласна влада	26.1	33.1	49.8	38.7	26.4	38.2
Центральна влада	24.7	30.5	43.9	38.9	24.0	34.1
Загалом	29.5	41.5	64.2	48.0	31.7	37.4

Вплив зони вільної торгівлі з ЄС: короткостроковий

**Вплив зони вільної торгівлі з ЄС на підприємство
(протягом 1 року після початку дії), % опитаних**

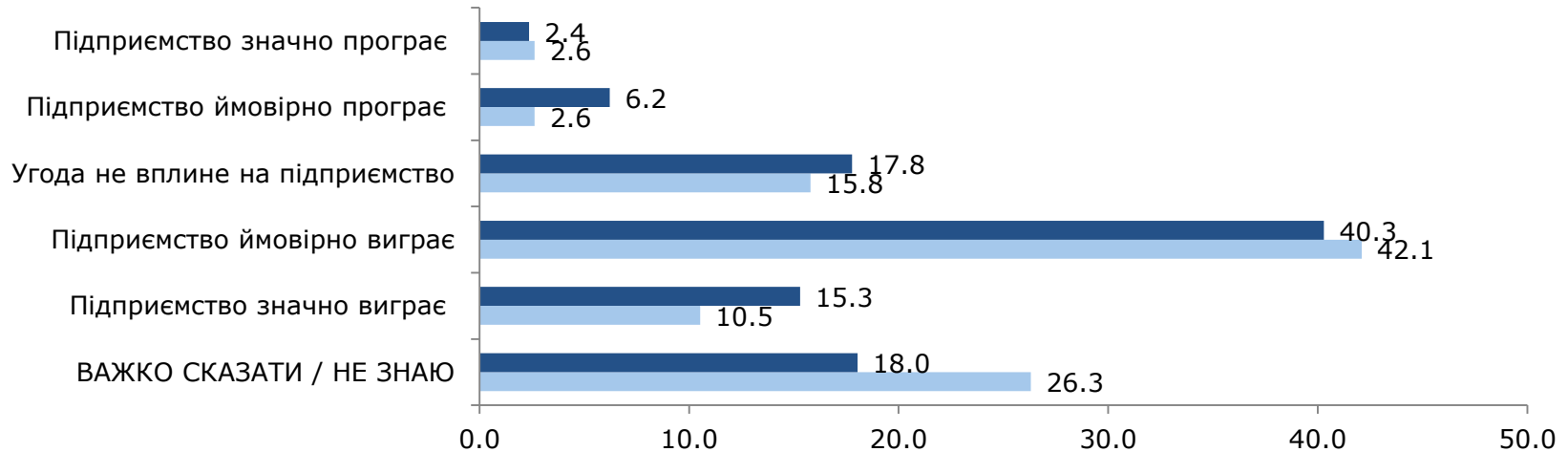
- Підприємства у всій Україні (крім АР Крим, м. Севастополь та деяких районів Донецької та Луганської областей)
- Підприємства Житомирської області

- Більшість опитаних вважають, що вони значно або ймовірно виграють від впровадження ЗВТ з ЄС (42,5%), лише 10,9% керівників підприємств очікують програш в річній перспективі
- Очікування керівників підприємства Житомирської області деякою мірою відрізняються від середніх по країні. Так, 44,7% опитаних підприємств Житомирщини вважають, що ЗВТ з ЄС не вплине на них протягом найближчого року, тоді як серед усіх опитаних цей відсоток менший: 37,9%. Крім цього, усі респонденти з Житомирської області дали змістовну відповідь на це запитання, тобто змогли передбачити вплив ЗВТ в однорічній перспективі.

Вплив зони вільної торгівлі з ЄС: довгостроковий

Вплив зони вільної торгівлі з ЄС на підприємство (протягом 5 років після початку дії), % опитаних

- Підприємства у всій Україні (крім АР Крим, м. Севастополь та деяких районів Донецької та Луганської областей)
- Підприємства Житомирської області

- Більшість опитаних вважають, що вони значно або ймовірно виграють від впровадження ЗВТ з ЄС (55,6%), лише 8,6% очікують програш в довгостроковій перспективі
- Приблизно кожне четверте підприємство Житомирської області (26,3%) не може передбачити вплив зони вільної торгівлі з ЄС протягом 5 років після початку дії її положень
- Як і в цілому в Україні, більш, ніж половина опитаних підприємств Житомирської області очікують виграти від зони вільної торгівлі з ЄС у п'ятирічній перспективі

Зона вільної торгівлі з ЄС: переваги

Переваги ЗВТ з ЄС, % опитаних

- Підприємства у всій Україні (крім АР Крим, м. Севастополь та деяких районів Донецької та Луганської областей)
- Підприємства Житомирської області

- **Початок експорту в ЄС** та налагодження **спільного виробництва з підприємствами країн ЄС** – основна очікувана перевага для українських підприємств від зони вільної торгівлі з ЄС
- Ці переваги особливо зазначають підприємства **Житомирської області: 47%** очікує налагодження спільно виробництва, 33% – початку експорту в ЄС
- Це більші частки опитаних, ніж в цілому в Україні
- Також підприємства Житомирщини сподіваються залучити прямі інвестиції з ЄС та інших країн та розширити експорт за рахунок переходу на стандарти ЄС

Перешкоди для реалізації можливостей, пов'язаних із ЗВТ з ЄС

Чого підприємствам не вистачає для реалізації можливостей, пов'язаних із ЗВТ з ЄС, % опитаних

■ Підприємства у всій Україні (крім АР Крим, м. Севастополь та деяких районів Донецької та Луганської областей)

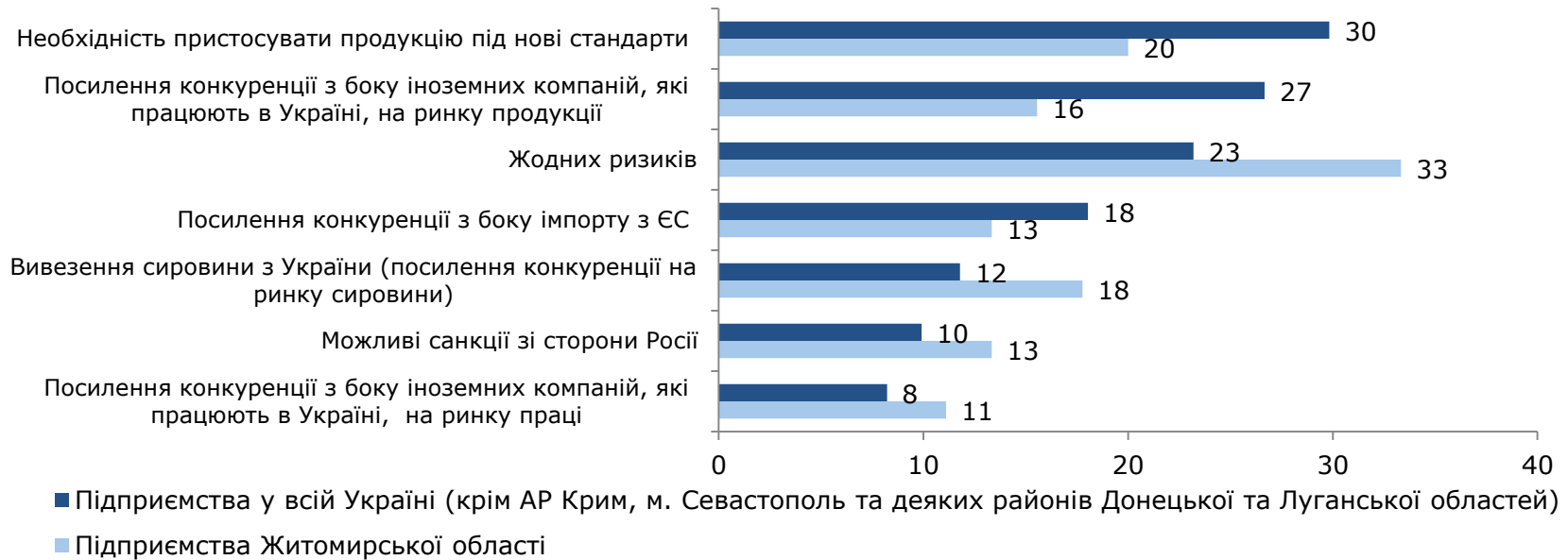
■ Підприємства Житомирської області

- **Відсутність партнерів у країнах ЄС та брак кредитів та інвестицій** – це основні перешкоди, які не дозволяють українським підприємствам скористатися можливостями, пов'язаними із зоною вільної торгівлі з ЄС
- Ці ж перешкоди актуальні для підприємств Житомирської області: 33% опитаних підприємств Житомирщини вказують на проблему браку партнерів у країнах ЄС, а 27% – на брак кредитів та інвестицій
- Також підприємства Житомирської області повідомляють про брак можливостей найму кваліфікованої робочої сили та недостатні знання про ринок та законодавство ЄС

Ризики, пов'язані із зоною вільної торгівлі з ЄС

Ризики, пов'язані із зоною вільної торгівлі з ЄС, % опитаних

- Необхідність пристосовувати продукцію під нові стандарти – це найбільший ризик для підприємств як Житомирської області, так і в цілому в Україні, пов'язаний із дією зони вільної торгівлі з ЄС
- Однак, в цілому підприємства Житомирщини менше, ніж підприємства у вибірці, побоюються ризиків, пов'язаних із ЗВТ з ЄС

Витрати у зв'язку з необхідністю адаптації до вимог Угоди про асоціацію з ЄС

Витрати підприємств на адаптацію стандартів та норм, % опитаних

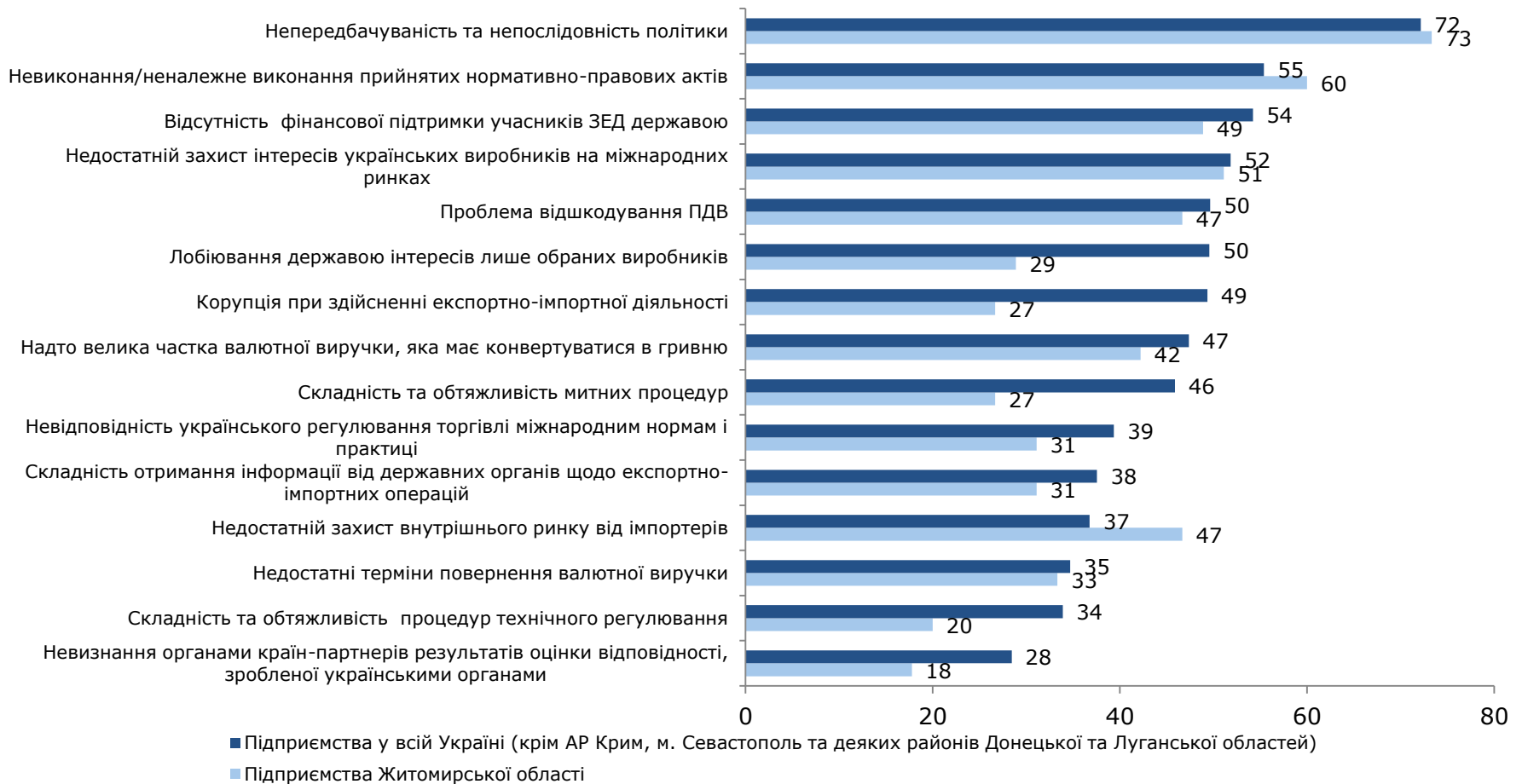

- Близько двох третин (61,1%) опитаних підприємств в Україні передбачають, що понесуть витрати на адаптацію **технічних регламентів та стандартів** відповідно до умов Угоди про асоціацію з ЄС
- Зокрема, 71,1% опитаних підприємств у Житомирській області передбачають такі витрати
- Також підприємства України передбачають потребу в адаптації стандартів безпеки праці (55,5%), екологічних стандартів (45,8%) санітарних, ветеринарних та фітосанітарних норм (43,4%)
- 19,2% підприємств в Україні в цілому вважають, що понесуть витрати у зв'язку з адаптацією географічних позначень. В Житомирській області частка останніх більша – 28,9%

Основні проблеми сучасної торговельної політики України

Основні проблеми сучасної торговельної політики України, %

Основні проблеми сучасної торговельної політики України

- Підприємства як в Україні в цілому, так і зокрема в Житомирській області зазначають **непослідовність та непередбачуваність** як проблему сучасної торговельної політики України
- У Житомирській області на цю проблему вказали 73% опитаних підприємств, а у вибірці в цілому – 72% підприємств
- Також значна частка підприємств Херсонської області (60%) повідомляє про таку проблему, як **невиконання або неналежне виконання прийнятих нормативно-правових актів**
- Половина підприємств Житомирщини (51%) скаржиться на **недостатній захист інтересів українських виробників на міжнародних ринках**
- 49% опитаних підприємств Житомирської області повідомляє про **відсутність фінансової підтримки учасників ЗЕД державою**
- Вагомими проблемами торговельної політики, на думку підприємств Житомирщини, є і проблема із **поверненням ПДВ та недостатній захист внутрішнього ринку від імпортерів**. Про них повідомляють 47% підприємств області

Використано дані:

- 1. Регулярних опитувань підприємств**, що проводять в рамках проекту ІЕД «Ділова думка» . Дата останнього опитування – липень 2015 р.
(http://www.ier.com.ua/ua/proekt_dilova_dumka/)
- 2. Опитування в рамках проекту «Торговельна політика та практика в Україні»**. Дата – квітень-червень 2015 р.
- 3. Спеціальних опитувань підприємств**, що проводять в рамках проекту ІЕД «Ділова думка» , зокрема «Економічна інтеграція та зовнішньоекономічна діяльність» (найновіше - листопад 2014 р.), «Діловий клімат» (найновіше - травень 2014 р.), «Вплив СОТ на діяльність підприємств» (найновіше - травень 2014 р.), «Очікувані реформи» (лютий 2014 р.)
(http://www.ier.com.ua/ua/proekt_dilova_dumka/)
- 4. Дослідження «Індекс інвестиційної привабливості України** (листопад 2013 року).

Дякую!

Контактна інформація:

**Інститут економічних досліджень та
політичних консультацій**

www.ier.com.ua

institute@ier.kiev.ua

Вул. Рейтарська 8/5-А, Київ 01030, Україна

Тел. +38-044-278-6360

Факс +38-044-278-6336

